

1983. ÉVI III. TÖRVÉNY AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐK ÉS A TANÁCSSTAGOK VÁLASZTÁSÁRÓL

HAZAFIAS NÉPFRENT
BUDAPESTI BIZOTTSÁGA
1984

TARTALOMJEGYZÉK

1983. évi III. törvény az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról	3
Indoklás az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról szóló törvényjavaslathoz	27

HIBAJEGYZÉK:

az 55. § helyesen:

55. § (1) Érvénytelen a szavazat, amelyet nem a hivatalos szavazólapon adtak le, vagy amelyből nem lehet megállapítani, hogy a szavazó kire szavazott.

(2) Az országgyűlési és a tanácsi választókerületben az a szavazat is érvénytelen, amelyen a választópolgár egynél több jelölt nevét hagyta meg.

(3) A szavazat érvényességéről a szavazatszedő bizottság véglegesen határoz.

Felelős kiadó: a HNF Budapesti Bizottsága
Készült: a Magyar Vörös kereszt OVB Nyomdájában
1984

1983. évi III. törvény
az országgyűlési képviselők
és a tanácsstagok választásáról

Az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választását az Országgyűlés a szocialista demokrácia továbbfejlesztése, a választási rendszer demokratizmusának szélesítése, a népképviselői testületek tevékenységének hatékonyabbá tétele, a választások előkészítésének, lebonyolításának egyszerűsítése érdekében — az alkotmányos alapelveknek megfelelően — az alábbiak szerint szabályozza:

ELSŐ RÉSZ

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

I. FEJEZET

A választójog

1. § Az országgyűlési képviselőket, valamint a községi, a városi és a fővárosi kerületi (a továbbiakban együtt: helyi) tanácstagokat a választópolgárok általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással választják.

2. § (1) A választójog a Magyar Népköztársaság minden nagykorú állampolgárát megilleti.

(2) Nincs választójoga annak,

a) aki elmebeteg,

b) akit a bíróság elítelt a közügyektől,

c) aki a szabadságvesztés büntetését tölti, vagy szigorított őrizetben van.

(3) Országgyűlési képviselővé vagy tanácstaggá mindenki megválasztható, akinek választójoga van.

(4) A választáson minden szavazásra jogosult állampolgárnak egy szavazata van. Minden szavazat egyenlő.

3. § A fővárosi és a megyei tanácstagokat a helyi tanácsok titkos szavazással választják.

A választás

4. § (1) Az országgyűlési képviselőket választókerületenként és országos választási listán választják. A választókerületenként és az országos választási listán megválasztott országgyűlési képviselők jogai és kötelezettségei azonosak.

(2) A helyi tanácstagokat választókerületenként választják. A községi közös tanácshoz tartozó nem székhely társközségekben a megválasztott tanácstag egyben a község elöljáróságának is tagjává válik.

5. § (1) Minden országgyűlési választókerület egy országgyűlési képviselőt, minden tanácsai választókerület egy tanácstagot választ.

(2) Az országos választási listán a Népköztársaság Elnöki Tanácsa (a továbbiakban: Elnöki Tanács) által meghatározott számú képviselőt választanak.

(3) A helyi tanácsok meghatározott számú fővárosi illetőleg megyei tanács-tagot választanak.

6. § (1) Az országgyűlési választókerületek számát, területét, székhelyét és sorszámát az Elnöki Tanács állapítja meg.

(2) A tanácsai választókerületek számát — e törvényben meghatározott keretek között — a helyi tanács, a tanácsai választókerületek területét és sorszámát a helyi tanács végrehajtó bizottsága állapítja meg.

7. § A választópolgárokat állandó lakóhelyükön nyilvántartásba kell venni; a nyilvántartásból való kihagyás vagy a nyilvántartásba vétel miatt kifogást lehet emelni, amelyről végző soron a bíróság határoz.

8. § (1) A választókerületekben az országgyűlési képviselők, valamint a helyi tanácstagok jelölésének jogát a választópolgárok jelölő gyűlései gyakorolják; minden választókerületben két vagy több személyt jelölnek.

(2) A jelölő gyűléseken a választókerület lakosai és a választókerület területén lévő vállalatok, szervezetek, hivatalok, intézmények (a továbbiakban: munkahely) dolgozóinak képviselői vehetnek részt.

9. § (1) A választókerületben képviselőjelöltek, illetőleg tanácstagjelöltek azok lesznek, akik megkapták a jelölő gyűléseken megjelent választópolgárok egyharmadának a szavazatát.

(2) Az országos választási listán a képviselőjelölteket a Hazafias Népfront Országos Tanácsa jelöli a Hazafias Népfrontba tömörült politikai, társadalmi és érdekképviseleti szervek javaslatai alapján.

(3) A képviselőjelöltek és tanácstagjelöltek a választást megelőző napig – egyenlő feltételek mellett – tevékenységüket és elképzeléseiket választóikkal ismertethetik; ebből a célból a Hazafias Népfront bizottságai gyűléseket szervezhetnek.

10. § (1) Mindenki személyesen szavaz.

(2) A jelöltre szavazni a szavazólapon a jelölt nevének meghagyásával, a jelölt ellen szavazni nevének áthúzásával lehet.

11. § (1) A fővárosi és a megyei tanács tagjává a helyi tanácstag vagy más választópolgár választható.

(2) A jelölésnél tekintetbe kell venni, hogy a fővárosi és a megyei tanács-tagoknak legalább a kétharmada a helyi tanácstagok közül kerüljön ki.

III. FEJEZET

Az országgyűlési képviselő és a tanácstag

12. § (1) Országos választási listán megválasztott országgyűlési képviselő az a jelölt, aki országosan az összes érvényes szavazatnak több, mint a felét megkapta, feltéve, hogy az ország összes választópolgárának több, mint a fele szavazott.

(2) A választókerület megválasztott országgyűlési képviselője, illetőleg tanácstagja az a jelölt, aki az összes érvényes szavazatnak több, mint a felét megkapta, feltéve hogy a választókerületben az összes választópolgárnak több, mint a fele szavazott.

(3) Az a jelölt, aki a választókerületben a megválasztott országgyűlési képviselő, illetőleg tanácstag mellett megkapta az összes érvényes szavazatnak legalább az egynegyedét, pótképviselő, illetőleg póttanácstag.

(4) A fővárosi és a megyei tanács megválasztott tagja az a jelölt, aki az öt megválasztó helyi tanács tagjai számának felénél több szavazatot kapott.

13. § Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok rendszeresen beszámolnak működésükről a választóiknak.

14. § (1) Az országgyűlési képviselő és a tanácstag megbízatása megszűnik:
a) az Országgyűlés megbízatásának lejártával vagy feloszlásának kimondásával,

b) a tanács megbízatásának lejártával vagy feloszlásának kimondásával,

c) összeférhetetlenség kimondásával,

d) visszahívással,

e) lemondással,

f) a választójog elvesztésével,

g) a képviselő, illetőleg a tanácstag halálával.

(2) A tanácstag megbízatása megszűnik az igazgatási terület megváltoztatásával, ha az a tanács megszűnésével jár együtt.

(3) A pótképviselő, illetőleg a póttanácstag megbízatása – a visszahívás kivételével – az (1) és (2) bekezdésben felsorolt esetekben szűnik meg.

15. § (1) A választópolgárok az országgyűlési képviselőt és a tanácstagot – ha megbízatásának nem tesz eleget, vagy arra méltatlanná vált – visszahívhatják.

(2) A visszahívásra az érintett választópolgárok legalább tíz százaléka, továbbá a választókerületben megválasztott országgyűlési képviselő esetén a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, helyi tanácstag esetén a Hazafias Népfront helyi bizottsága tehet javaslatot az Elnöki Tanácsnak, illetőleg a helyi tanácsnak. A javaslatban meg kell jelölni a javasolt visszahívás indokát.

(3) A visszahívásról a választópolgárok e törvénynek a szavazásra vonatkozó szabályai szerint, titkosan döntenek.

(4) Az országos választási listán megválasztott képviselő visszahívásáról az Országgyűlés – a Hazafias Népfront Országos Tanácsának javaslatára – dönt.

MÁSODIK RÉSZ

A VÁLASZTÁSI ELJÁRÁS

IV. FEJEZET

A választók nyilvántartása

16. § (1) A helyi tanács végrehajtó bizottsága a választópolgárokat állandó lakóhelyükön az állami népességnylvántartás adatai alapján veszi nyilvántartásba.

(2) A választók nyilvántartásába azokat a magyar állampolgárokat kell felvenni, akik legkésőbb a választás napján betöltik tizennyolcadik életévüket, vagy házasságkötésük folytán lettek nagykorúvá.

(3) Azokról a nagykorú személyekről, akiknek nincs választójoguk [2. § (2) bek.], a helyi tanács végrehajtó bizottsága névsort készít.

(4) A választók nyilvántartását úgy kell összeállítani, hogy alkalmas legyen a választókerület, a szavazókör és a választópolgár azonosítására. A nyilvántartást a helyi tanács elnöke és végrehajtó bizottságának titkára hitelesíti.

17. § (1) A választók nyilvántartását a tanács hivatali helyiségében legalább nyolc napra közszemlére kell tenni, és ennek időpontját a helyben szokásos módon ki kell hirdetni.

(2) A közszemlére tétellel egyidejűleg írásban értesíteni kell a választópolgárokat a nyilvántartásba való felvételükről, feltüntetve a választókerületet, a szavazókört, a szavazóhelyiség címét és a szavazás napját.

18. § (1) A nyilvántartásból való kihagyás vagy a nyilvántartásba való felvétel miatt a választópolgárok – a nyilvántartás közszemlére tételének időtartama alatt – a helyi tanács végrehajtó bizottságánál emelhetnek kifogást.

(2) Az alaptalannak tartott kifogást legkésőbb a beérkezését követő napon át kell tenni a helyi bírósághoz, Budapesten a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz (a továbbiakban: bíróság).

(3) A bíróság a kifogásról a beérkezésétől számított három napon belül, nemperes eljárásban, népi ülnökök közreműködésével, szükség esetén az érdekeltek meghallgatása után határoz. Ha a kifogást alaposnak tartja, elrendeli a nyilvántartás kiigazítását, ellenkező esetben a kifogást elutasítja. A bíróság határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(4) A bíróság a határozatát a meghozatala napján közli a helyi tanács végrehajtó bizottságával és azzal, aki a kifogást tette. Ha a bíróság a nyilvántartásba felvett személy törlését rendeli el, a határozatot vele is közölni kell.

19. § (1) A helyi tanács végrehajtó bizottsága a kihagyott választópolgárt utólag nyilvántartásba veszi. A 17. § (2) bekezdése szerint értesítést kell küldeni a nyilvántartásba való utólagos felvételtől is.

(2) A helyi tanács végrehajtó bizottsága törli a választók nyilvántartásából azt, aki időközben meghalt, aki más választókerület nyilvántartásában már szerepel, vagy abba a felvételét kéri, illetőleg aki elvesztette a választójogát.

(3) A módosított nyilvántartást – a választás előtt tizenöt nappal – a tanács hivatali helyiségében három napra közszemlére kell tenni.

20. § (1) Ha a választópolgár a nyilvántartás elkészítése után az állandó lakóhelyét megváltoztatja, az új lakóhely szerint illetékes helyi tanács végrehajtó bizottságától vagy a szavazatszedő bizottságtól kérheti a választók nyilvántartásába való felvételét. A kérelemhez csatolni kell a korábbi lakóhely szerint illetékes helyi tanács végrehajtó bizottságának igazolását arról, hogy a kérelmező a választók nyilvántartásában szerepelt, és onnan törölték.

(2) Az igazolás és a személyi igazolvány alapján az új lakóhely szerint illetékes helyi tanács végrehajtó bizottsága vagy a szavazatszedő bizottság a választópolgárt nyilvántartásba beszi.

(3) Az a választópolgár, aki állandó lakóhelyétől a választás napján távol van, az állandó lakóhelye szerint illetékes helyi tanács végrehajtó bizottságának igazolása alapján kérheti az ideiglenes lakóhelyén, illetőleg tartózkodási helyén a helyi tanács végrehajtó bizottságától vagy a szavazatszedő bizottságtól, hogy vegyék fel őt a választók nyilvántartásába. Ennek alapján csak az országos választási listára lehet szavazni.

V. FEJEZET

A választókerületek és a szavazóköri körök

21. § Az országgyűlési választókerületeket a főváros és a megye területén belül úgy kell kialakítani, hogy mintegy 30 000 lakos választhasson egy képviselőt.

22. § (1) A tanácsi választókerületek számát — az állandó lakosok számával arányosan — úgy kell megállapítani, hogy a városokban és a fővárosi kerületekben legalább harmincegy, az önálló tanácsú községekben legalább tizenegy választókerület legyen. A községi közös tanácsba községenként legalább három tanácstagot kell választani, a közös tanács tagjainak száma pedig legalább tizenegy legyen.

(2) A tanácsi választókerületek száma legfeljebb a következő lehet:

- a) az 1000 vagy ennél kevesebb lakosú községben huszonegy,
- b) az 1000—5000 lakosú községben harmincegy,
- c) az 5000—10 000 lakosú városban és községben harmincöt,
- d) a 10 000—20 000 lakosú városban és községben negyvenöt,
- e) a 20 000-en felüli lakosú községben ötvenegy,
- f) a 20 000—50 000 lakosú városban és fővárosi kerületben hatvanegy,
- g) az 50 000—150 000 lakosú városban és fővárosi kerületben nyolcvanegy,
- h) a 150 000-en felüli lakosú városban és fővárosi kerületben száztizenegy.

(3) A községi közös tanácsok esetében a választókerületek alakításakor a közös tanácshoz tartozó községek lakosságszámát együttesen kell figyelembe venni.

23. § Az országgyűlési és a tanácsi választókerületek területi beosztását a választás kitűzésétől számított tíz napon belül közzé kell tenni.

24. § (1) A választás kitűzéséről számított tíz napon belül szavazóköroket kell alakítani.

(2) A szavazókörok számát és területi beosztását a helyi tanács végrehajtó bizottsága állapítja meg úgy, hogy egy szavazókörré 600–1 000 választópolgár jusson, de minden községben legyen legalább egy szavazókör. Ha több szavazókör van, a szavazókörok sorszámot kapnak.

(3) A szavazókör területét úgy kell megállapítani, hogy abba egy vagy több tanácsi választókerület teljes területe beletartozzék.

VI. FEJEZET

A választási szervek

25. § (1) A választási elnökségek és a szavazatszedő bizottságok (a továbbiakban: választási szervek) a működési területükön

a) ellenőrzik a választás törvényességét, szükség esetén intézkednek a törvényes rend helyreállításáról,

b) közreműködnek a választások megszervezésében és lebonyolításában,

c) nyilvántartják az országgyűlési képviselőjelölteket.

(2) A választási szervek megbízatása az Országgyűlés, illetőleg a tanácsok megbízatásának idejére szól.

26. § (1) Az országos feladatok ellátására Országos Választási Elnökséget, a területi és helyi feladatok ellátására fővárosi, megyei, városi, fővárosi kerületi és községi választási elnökséget, szavazóköronként pedig szavazatszedő bizottságot kell alakítani.

(2) A választási elnökségeket a választás kitűzésétől számított húsz napon belül, a szavazatszedő bizottságokat a választás napja előtt legalább tíz nappal kell megalakítani.

(3) A közös tanácshoz tartozó társközségekben közös választási elnökség alakul.

27. § (1) A választási szervnek csak választópolgár lehet a tagja.

(2) Az országgyűlési képviselőjelölt és a tanácstagjelölt nem lehet tagja annak a választási szervnek, amelynek működési területén jelölték.

(3) A választási szerv a működésének tartama alatt hatóságnak, a választási szerv tagja hivatalos személynek minősül.

28. § (1) Az Országos Választási Elnökség tizenegy, a választási elnökség és a szavazatszedő bizottság öt tagból áll. A választási szerv az alakuló ülésén tagjai közül elnököt és titkárt, az Országos Választási Elnökség elnökhelyettest is választ.

(2) Az Országos Választási Elnökség elnökének, elnökhelyettesének, titkárának és tagjainak nevét a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

(3) A választási elnökség elnökének, titkárának és tagjainak nevét a tanács hivatali helyiségében – az országgyűlési választókerület székhelyén működő községi vagy városi választási elnökség elnökének, titkárának és tagjainak nevét a működési területéhez tartozó községi tanács hivatali helyiségében is – közzemlére kell tenni.

29. § (1) Az Országos Választási Elnökség tagjait a Hazafias Népfront Országos Tanácsa bízza meg; tagjai – miután megbízásukat az Elnöki Tanács megerősítette – esküt tesznek az Elnöki Tanács elnöke előtt.

(2) A többi választási szerv tagjait a Hazafias Népfront illetékes bizottsága bízza meg; tagjai – miután megbízásukat az illetékes tanács végrehajtó bizottsága megerősítette – esküt tesznek a tanácselnök előtt.

(3) A választási szervek tagjai a következő esküt teszik: „Esküszöm, hogy az Országos Választási Elnökségben (választási elnökségben, szavazatszedő bizottságban) feladatomat a magyar nép érdekeinek megfelelően, a törvényes rendelkezéseket megtartva, legjobb tudomásom szerint teljesítem.”

30. § (1) Ha a választási szerv tagja a feladatának ellátásában akadályozva van, a Hazafias Népfront illetékes bizottsága az adott választásban való közreműködésre helyettest bíz meg.

(2) A választási szerv tagjának megbízatása megszűnik

a) lemondással,

b) a megbízatásnak érdemtelenység miatt történő visszavonásával,

c) a választási szerv tagjának halálával.

d) a választási szervet megbízó tanácsnak az igazgatási terület megváltozása folytán bekövetkező megszűnésével.

31. § A választási szervek határozatainak érvényességéhez a tagok többségének jelenléte és a jelenlévők többségének szavazata szükséges. Szavazategyenlőség esetén az elnök, távollétében a titkár szavazata dönt.

32. § Az Országos Választási Elnökség

a) elfogadja a képviselőjelölteket, és nyilvánosságra hozza az erről szóló döntését,

b) dönt az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökségnek a képviselőválasztás során végzett tevékenységével kapcsolatos kifogásról,

c) közlésezi a választás országos eredményét,

d) pótválasztást tűz ki az országgyűlési választókerületben,

e) kiadja az országos választási listán megválasztott képviselőnek a megbízólevelet,

f) beszámol az Országgyűlésnek a választás országos lefolyásáról.

33. § A fővárosi és a megyei választási elnökség

a) közlésezi az országgyűlési választási hirdetményeket,

b) megállapítja és közlésezi a fővárosi és a megyei tanácsstagok választásának eredményét,

c) közreműködik a helyi tanácsi választás eredményének megállapításában,

d) dönt a helyi választási elnökség olyan intézkedése elleni kifogásról, amelyet a tanácsstag jelölt el nem fogadása miatt emeltek,

e) beszámol a fővárosi, megyei tanácsnak a választás fővárosi, megyei lefolyásáról.

34. § A községi, városi, fővárosi kerületi (a továbbiakban együtt: helyi) választási elnökség

a) dönt a tanácsstagjelöltek elfogadásáról, nyilvántartásba veszi és közlésezi a jelöltek nevét,

b) elbírálja a jelölő gyűlés lefolytatásával kapcsolatban emelt kifogást,

c) gondoskodik a tanácsi választási hirdetmények elkészítésétől és közzétételéről, továbbá az elfogadott jelöltek nevének a szavazólapokon való feltüntetéséről,

d) megállapítja és nyilvántartja a tanácsi választókerületek választási eredményét,

e) elbírálja azt a kifogást, amelyet a szavazatszedő bizottságnak a szavazás tartama alatt tett intézkedése vagy a tanácsi választásnál a szavazás eredményével kapcsolatos határozata ellen emeltek,

- f) megállapítja a tanácsi választás összesített eredményét,
- g) pótválasztást tűz ki,
- h) kiadja a megválasztott helyi tanácstagnak a megbízólevelet, illetőleg a megválasztott póttanácsagnak a megválasztásról szóló értesítést,
- i) lebonyolítja a tanács tag visszahívásáról döntő szavazást,
- j) beszámol a helyi tanácsnak a választás helyi lefolyásáról.

35. § Az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökség – egyéb feladatai mellett –

- a) elbírálja az országgyűlési képviselői jelölő gyűlés lefolytatásával kapcsolatban emelt kifogást,
- b) elbírálja azt a kifogást, amelyet a szavazatszedő bizottságnak az országgyűlési képviselőválasztás szavazási eredményével kapcsolatos határozata ellen emeltek,
- c) megállapítja az országgyűlési választókerület választási eredményét,
- d) kiadja a megválasztott országgyűlési képviselőnek a megbízólevelet, illetőleg a pótképviselőnek a megválasztásáról szóló értesítést,
- e) lebonyolítja az országgyűlési képviselő visszahívásáról döntő szavazást.

36. § A szavazatszedő bizottság

- a) átveszi a szavazáshoz szükséges nyomtatványokat,
- b) levezeti a szavazást, gondoskodik a szavazás törvényességéről és zavartatlanságáról,
- c) megállapítja a szavazókörben a szavazás eredményét,
- d) továbbítja a szavazási jegyzőkönyvet a helyi választási elnökséghez.

VII. FEJEZET

A jelölés

37. § (1) A jelölő gyűléseket a Hazafias Népfront bizottságai szervezik a Hazafias Népfrontba tömörült politikai, társadalmi, érdekképviselői szervek bevonásával.

(2) A jelöltekre javaslatot tehetnek a jelölő gyűléseken a Hazafias Népfront szervei, a politikai, társadalmi, érdekképviselői szervek, a munkahelyek dolgozóinak képviselői és bármely választópolgár.

38. § (1) Az országgyűlési képviselő jelölése céljából választókerületenként két vagy több jelölő gyűlést kell tartani.

(2) A korábbi jelölő gyűlésen elhangzott valamennyi javaslatot — ha a javasolt személy ott szavazatot kapott — a későbbi jelölő gyűlésen is szavazásra kell feltenni. A már megtartott jelölő gyűlést azonban nem kell újból összehívni, ha a későbbi jelölő gyűlésen újabb jelöltet fogadtak el.

39. § (1) A helyi tanács tagjának jelölése céljából választókerületenként jelölő gyűlést kell tartani.

(2) Az olyan községben, ahol a lakosok száma ötszáznál nem több, a választókerületek jelöltjei összevont jelölő gyűlésen is jelölhetők.

40. § (1) A jelölés nyílt szavazással történik. A jelöltekre vonatkozó javaslatokat — elhangzásuk sorrendjében — egyenként kell szavazásra bocsátani.

(2) A jelölő gyűlésen részt vevő választópolgár több személyre is szavazhat.

41. § (1) A jelölő gyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amely tartalmazza a gyűlés helyét, idejét, a jelenlévők számát, a jelöltek személyi adatait és az egyes jelöltekre adott szavazatok számát. A jegyzőkönyvet a jelölő gyűlés elnökségének elnöke és az általa kijelölt két tagja írja alá.

(2) A jelölő gyűlés elnöksége a jegyzőkönyvet országgyűlési képviselő-jelölt esetén a Hazafias Népfront fővárosi, illetőleg megyei bizottságához, tanácstagjelölt esetén a Hazafias Népfront helyi bizottságához küldi meg.

42. § (1) A jelölő gyűlés lefolytatásával kapcsolatban bármely választópolgár kifogást emelhet.

(2) A kifogást a jelölő gyűlés megtartásától számított három napon belül a helyi választási elnökséghez, országgyűlési képviselő jelölése esetén a választókerület székhelyén működő helyi választási elnökséghez lehet benyújtani. Az illetékes választási szerv a kifogást haladéktalanul elbírálja, és véglegesen határoz.

43. § (1) A Hazafias Népfront fővárosi és megyei bizottsága az országgyűlési képviselőjelöltek névsorát a választás napja előtt legalább húsz nappal megküldi a Hazafias Népfront Országos Tanácsának.

(2) A Hazafias Népfront Országos Tanácsa az országgyűlési képviselőjelöltek névsorát az Országos Választási Elnökséghez nyújtja be. Ugyanazt a személyt csak egy országgyűlési választókerületben lehet jelöltként bejelenteni. Nem jelölhető országgyűlési választókerületben az, akit az országos választási listán jelöltek.

(3) A bejelentést írásban kell megtenni, és csatolni kell hozzá a képviselőjelöltek nyilatkozatát arról, hogy a Hazafias Népfront programját és a jelölést elfogadják.

44. § (1) Ha a jelölés megfelel a törvényes követelményeknek, a képviselőjelöltet az Országos Választási Elnökség elfogadja.

(2) Ha nincs két elfogadott jelölt a választókerületben, hét napon belül új jelölő gyűlést kell tartani.

(3) Az Országos Választási Elnökség az elfogadott jelöltek névsorát a fővárosi, illetőleg megyei választási elnökségnek küldi meg, amely arról a Hazafias Népfront fővárosi, illetőleg megyei bizottságát és az illetékes országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökséget értesíti.

(4) A fővárosi, illetőleg a megyei választási elnökség az országgyűlési képviselőjelöltek nevét és foglalkozását a választás napja előtt legalább tíz nappal közzéteszi.

45. § (1) A tanácstagi jelölő gyűléseken jelölt személyeket a Hazafias Népfront helyi bizottsága a választás napja előtt legalább húsz nappal bejelenti a helyi választási elnökségnek. Ugyanazt a személyt csak egy helyi tanács választókerületben lehet jelöltként bejelenteni.

(2) A bejelentéshez csatolni kell a jelöltek nyilatkozatát arról, hogy a Hazafias Népfront programját és a jelölést elfogadják.

46. § (1) A helyi választási elnökség a jelöltek elfogadásáról a bejelentés napján dönt, és döntéséről haladéktalanul értesíti a Hazafias Népfront helyi bizottságát.

(2) Ha a helyi választási elnökség a jelöltet nem fogadta el, mert a jelölés nem felel meg a törvényes követelményeknek, a Hazafias Népfront helyi bizottsága három napon belül kifogást emelhet a fővárosi, illetőleg a megyei választási elnökségnél, amely a kifogást haladéktalanul elbírálja, és véglegesen határoz.

(3) Ha nincs két elfogadott jelölt a választókerületben, hét napon belül új jelölő gyűlést kell tartani.

(4) A tanácstagjelöltek nevét és foglalkozását — a választás napja előtt legalább tíz nappal — a helyi választási elnökség közzéteszi.

47. § (1) Az országos választási listán az országgyűlési választókerületek mintegy tíz százalékának megfelelő számú képviselőt jelölnek.

(2) Az országos választási listán a Hazafias Népfront Országos Tanácsa annyi jelöltet állít, ahány képviselőt lehet választani.

48. § (1) A Hazafias Népfront Országos Tanácsa az országos listán induló képviselőjelöltek névjegyzékét a választás napja előtt legalább harminc nappal – a jelölés benyújtására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával – az Országos Választási Elnökséghez nyújtja be.

(2) Az Országos Választási Elnökség az országos listán elfogadott jelöltek névsorát megküldi a Hazafias Népfront Országos Tanácsának, és a választás napja előtt legalább tíz nappal közzéteszi.

VIII. FEJEZET

A szavazás és a választás eredményének megállapítása

49. § (1) A választás napja előtt legalább tíz nappal a helyi választási elnökség választási hirdetményt tesz közzé.

(2) A választási hirdetményben közzé kell tenni a választás napját, a szavazás kezdetének és befejezésének időpontját, a szavazókörok sorszámát és területi beosztását, a szavazóhelyiségek megjelölését, továbbá azt, hogy az egyes szavazókörokben mely választókerületek választói szavaznak. A hirdetményben a választók figyelmét fel kell hívni arra, hogy a szavazáskor személyi igazolványukat mutassák be.

50. § (1) Szavazni a megfelelő szavazókörkben lehet. A szavazatszedő bizottságnak legalább két tagja az egészségi állapota vagy idős kora miatt mozgásában gátolt választópolgárt – kérésére, szavazásának lehetővé tétele végett – felkeresi.

(2) Szavazni a szavazás napján 6 órától 18 óráig lehet.

(3) A szavazatszedő bizottság a szavazást 18 óra előtt befejezettnek nyilváníthatja, ha a választók nyilvántartásába felvett valamennyi választópolgár szavazott.

(4) Ha a helyi körülmények indokolják, a helyi választási elnökség elrendelheti, hogy a szavazás 5 órakor kezdődjék, a szavazatszedő bizottság pedig elrendelheti, hogy a szavazás 19 óráig tartson.

(5) A fővárosi kerületekben, a városokban, valamint az üdülőhelynek minősített és a turistaforgalmú községekben — az igazolással történő szavazás érdekében — a helyi választási elnökség kijelöl egy szavazókört, ahol a szavazás akkor is 18 óráig tart, ha a választók nyilvántartásába felvett valamennyi választópolgár szavazott. A megyei választási elnökség állapítja meg, hogy e szabály alkalmazása szempontjából melyik község minősül üdülőhelynek, illetőleg turistaforgalmú helynek.

51. § (1) Minden szavazóhelyiségben — a szavazás titkossága érdekében — legalább két szavazófülkét kell kialakítani. A szavazás titkosságát az 50. § (1) bekezdésének utolsó mondata szerint történő szavazás esetén is biztosítani kell.

(2) Minden szavazóhelyiségben a szavazás céljára két vagy több urnát kell felállítani. Az urnákat úgy kell lezárni, hogy azokból a zár felnyitása, a pecsét feltörése vagy az urna szétszedése nélkül ne lehessen szavazólapot eltávolítani.

(3) A szavazatszedő bizottság az urnák állapotát a szavazás megkezdése előtt megvizsgálja, és a vizsgálat eredményét feltünteti a szavazási jegyzőkönyvben.

52. § (1) A szavazatszedő bizottság elnöke felelős azért, hogy a szavazás napján a szavazóhelyiségben és környékén a rendet fenntartsák.

(2) A szavazatszedő bizottság elnökének a rend fenntartására tett intézkedése mindenkire kötelező.

(3) A szavazás ideje alatt a szavazóhelyiségben nem szabad választási agitációt kifejteni.

(4) A szavazóhelyiségben az Országos Választási Elnökségnek, az illetékes választási elnökségeknek és a szavazatszedő bizottságnak a tagjain, az e szervekhez beosztott dolgozókon, a Hazafias Népfront és a sajtó igazolással ellátott megbízottain kívül senki sem tartózkodhat hosszabb ideig, mint amennyi a szavazáshoz szükséges.

53. § (1) Szavazni a hivatalos szavazólapokkal lehet.

(2) A szavazólapon a választókerület száma és — ábécé sorrendben — a nyilvántartásba vett jelöltek neve van feltüntetve.

54. § (1) A választópolgárok érkezésük sorrendjében szavaznak. Az szavazhat, aki a választókerületben a választók nyilvántartásában szerepel.

(2) A szavazatszedő bizottság megállapítja a szavazó személyazonosságát és azt, hogy a választók nyilvántartásában szerepel-e.

(3) A szavazatszedő bizottság visszautasítja azt a választópolgárt, aki nem tudja személyazonosságát megfelelően igazolni. A visszautasítottokról a bizottság elnöke jegyzéket vezet. A visszautasított választópolgár is szavazhat, ha a szavazás lezárása előtt a személyazonosságát igazolja.

(4) Ha a szavazásnak nincs akadálya, a bizottság elnöke átadja a szavazónak a szavazólapokat, és szükség esetén megmagyarázza a szavazás módját.

55. § (1) Érvénytelen a szavazat, amelyet nem a hivatalos szavazólapon adtak le, vagy amelyből nem lehet megállapítani, hogy a szavazó kire szavazott.

(2) A szavazat érvényességéről a szavazatszedő bizottság véglegesen határoz.

56. § (1) A szavazás a szavazófülkében történik, ezután a szavazó az elhárítását tartalmazó szavazólapokat borítékba teszi, és a szavazatszedő bizottság előtt az urnába helyezi.

(2) A szavazás ideje alatt csak a szavazó tartózkodhat a szavazófülkében. Az a szavazó azonban, aki nem tud olvasni, vagy akit testi fogyatékossága akadályoz a szavazásban, más választópolgár segítségét veheti igénybe.

(3) A szavazás megtörténtét a szavazatszedő bizottság feltünteti a választók nyilvántartásában.

57. § (1) A helyi választási elnökségnél kifogást lehet emelni a szavazatszedő bizottságnak a szavazás ideje alatt hozott határozata vagy intézkedése ellen, továbbá helyi tanács tag választása esetén a szavazás eredményének megállapításával kapcsolatban.

(2) Országgyűlési képviselőválasztás esetén az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökségnél lehet kifogást emelni a szavazatszedő bizottság olyan határozata ellen, amely a szavazás eredményének megállapításával kapcsolatos.

(3) A kifogást az illetékes választási elnökség haladéktalanul elbírálja, és véglegesen határoz.

58. § (1) A szavazásra meghatározott idő elteltével a szavazatszedő bizottság elnöke a szavazóhelyiséget bezáratja. Azok a választópolgárok, akik a szavazóhelyiségben vagy az előtérben tartózkodnak, még szavazhatnak. Ezután a szavazatszedő bizottság a szavazást lezárja.

(2) A szavazás lezárása után szavazatot nem szabad elfogadni.

59. § (1) A szavazás lezárása után a szavazatszedő bizottság felbontja az urnákat, szétválogatja az urnába helyezett szavazólapokat, számukat összehasonlítja a választók nyilvántartásában megjelölt szavazók számával, majd összeszámlálja a leadott érvényes és érvénytelen szavazatokat.

(2) A szavazatok összeszámlálása alatt a szavazóhelyiségben a szavazatszedő bizottság tagjain kívül csak az Országos Választási Elnökségnek és az illetékes választási elnökségnek a tagjai, az e szervekhez beosztott dolgozók, továbbá a Hazafias Népfrent és a sajtó igazolással ellátott megbízottai tartózkodhatnak.

60. § (1) A szavazatszedő bizottság a szavazásról és a szavazatok összeszámlálásáról választókerületenként két példányban jegyzőkönyvet készít, amelyet tagjai aláírnak.

(2) A szavazási jegyzőkönyvben fel kell tüntetni

a) a szavazás helyét és napját,

b) a szavazókör és a választókerület sorszámát, a szavazatszedő bizottság tagjainak nevét.

c) az urnák felnyitásának a tényét és eredményét,

d) a szavazás kezdetének és befejezésének időpontját,

e) a nyilvántartásba felvett választópolgárok számát,

f) a leadott összes szavazat számát,

g) az érvényes és érvénytelen szavazatok számát,

h) az egyes jelöltekre leadott szavazatok számát külön-külön,

i) azoknak a szavazólapoknak a számát, amelyeken valamennyi jelölt nevét törölték,

j) a visszautasított választópolgárok számát,

k) a szavazás közben előfordult fontosabb eseményeket, a szavazatszedő bizottsághoz benyújtott kifogások rövid leírását és a hozott határozatokat,

(3) A szavazási jegyzőkönyvben az országos választási listával kapcsolatban külön-külön fel kell tüntetni:

a) a nyilvántartásba felvett választópolgárok számát,

b) a leadott összes szavazatok számát,

c) az érvényes és érvénytelen szavazatok számát.

d) az egyes jelöltek ellen leadott szavazatok számát.

61. § (1) A jegyzőkönyv aláírása után a szavazatszedő bizottság elnöke a jegyzőkönyv egy példányát azonnal elküldi a helyi választási elnökségnek.

(2) A jegyzőkönyv másik példányát, a felhasznált és felhasználatlan szavazólapokat, a választók nyilvántartását és a többi választási iratot megőrzésre, lepecsételt csomagban a helyi tanács végrehajtó bizottságához kell megküldeni.

62. § (1) A szavazatszedő bizottságok által megküldött jegyzőkönyvek alapján az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökség megállapítja az országgyűlési választókerületnek, az illetékes helyi választási elnökség pedig a tanácsi választókerületnek a választási eredményét.

(2) A választókerület választási eredményének a megállapításánál az illetékes választási elnökség tagjain kívül csak az Országos Választási Elnökségnek és az illetékes fővárosi, megyei választási elnökségnek a tagjai, az e szervekhez beosztott dolgozók, továbbá a Hazafias Népfront és a sajtó igazolással ellátott megbízottai lehetnek jelen.

63. § (1) A választókerület választási eredményének megállapításáról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a választási elnökség tagjai aláírnak.

(2) A választási jegyzőkönyvben fel kell tüntetni

a) a választás napját,

b) a választási elnökség megjelölését és tagjainak nevét.

c) a 60. § (2) bekezdésének e)–j) pontjában feltüntetett adatokat,

d) az esetleges kifogások rövid leírását és a hozott határozatokat,

e) a választókerületben megválasztott országgyűlési képviselő, illetőleg tanácstag, továbbá a pótképviselő, illetőleg póttanács tag nevét.

64. § (1) Az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökség a választási jegyzőkönyvet azonnal megküldi a fővárosi, illetőleg a megyei választási elnökségnek.

(2) A fővárosi, illetőleg a megyei választási elnökség a választási jegyzőkönyvek alapján az országos választási listára történt szavazás eredményét összesíti, és azt, valamint az egyes országgyűlési választókerületek szavazási eredményéről készült választási jegyzőkönyveket megküldi az Országos Választási Elnökségnek.

65. § (1) A választás országos eredményét az Országos Választási Elnökség állapítja meg és teszi közzé.

(2) A megbízólevelet a választókerületben megválasztott képviselőnek az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökség, az országos választási listán megválasztott képviselőnek az Országos Választási Elnökség adja át.

(3) Az országgyűlési képviselő megválasztásának érvényességéről – kifogás esetén – az Országgyűlés határoz.

66. § (1) A helyi választási elnökség – a választókerületi választási jegyzőkönyvek alapján – a területére vonatkozóan megállapítja a tanácsstagok választásának eredményét, és erről jegyzőkönyvet készít, amelyet a választási elnökség tagjai aláírnak.

(2) A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni

a) a választás napját,

b) a választási elnökség tagjainak nevét,

c) a nyilvántartásba vett választópolgárok számát,

d) a leadott összes szavazatok számát,

e) az érvényes és érvénytelen szavazatok számát,

f) a választókerületek jelöltjeire leadott szavazatok számát,

g) azoknak a szavazólapoknak a számát, amelyeken valamennyi jelölt nevét törölték,

h) a visszautasított választópolgárok számát,

i) a megválasztott tanácsstagok és póttanácsstagok számát.

j) azoknak a választókerületeknek a számát, amelyekben pótválasztást kell tartani.

(3) A jegyzőkönyvet és a többi választási iratot az illetékes helyi tanács végrehajtó bizottságának kell átadni.

67. § (1) A fővárosi és a megyei választási elnökség a helyi választási elnökségek jegyzőkönyvei alapján megállapítja a működési területére vonatkozóan a tanácsstagok választásának összesített végeredményét, és erről két példányban jegyzőkönyvet készít, amelyet a tagjai aláírnak.

(2) A fővárosi és a megyei választási elnökség az összesített végeredményről szóló jegyzőkönyv egyik példányát azonnal továbbítja az Országos Választási Elnökségnek, a másik példányát – a beérkezett jegyzőkönyvekkel együtt – a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottságának adja át.

A pótválasztás és az időközi választás

68. § A pótválasztásra és az időközi választásra e törvény rendelkezéseit azokkal az eltérésekkel kell alkalmazni, amelyeket ez a fejezet állapít meg.

69. § (1) Ha valamelyik választókerületben nem szavazott az összes választópolgárnak több mint a fele, vagy egyik jelölt sem kapott az érvényes szavazatok felénél több szavazatot, az illetékes választási elnökség pótválasztást tűz ki, amelyet az első választástól számított tizenöt napon belül kell megtartani.

(2) A pótválasztáson új jelölteket is lehet állítani.

(3) A pótválasztáson az lesz a megválasztott képviselő, illetőleg tanácstag, aki a legtöbb szavazatot kapta.

70. § (1) Ha valamelyik országgyűlési, illetőleg tanácsai választókerület országgyűlési képviselő, illetőleg tanácstag nélkül marad, és a választókerületnek megválasztott pótképviselője, illetőleg póttanácstagja van, ők lépnek a megüresedett tisztségekbe. Ilyenkor részükre az országgyűlési képviselői, illetőleg tanácsági megbízólevelet át kell adni.

(2) Ha az (1) bekezdésben említett választókerületnek nincs pótképviselője vagy póttanácstagja, az Országgyűlés, illetőleg a tanács megbízatásának idejére új képviselőt, illetőleg tanácstagot kell választani (időközi választás).

(3) Időközi választást kell tartani akkor is, ha területváltozás következtében új tanács alakul, és az Elnöki Tanács az igazgatási egység területén választást rendel el.

(4) Ha a tanácsot az Elnöki Tanács feloszlatja, egyúttal új tanács választását tűzi ki.

(5) A (2), (3) és (4) bekezdés alapján megválasztott tanács megbízatása a következő általános választásig tart.

71. § (1) Az időközi választás szükségességének [70. § (2) bek.] felmerülésétől számított hatvan napon belül az időközi választás kiírására javaslatot tesz:

a) országgyűlési képviselőválasztás esetén a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottsága -- a Hazafias Népfront Országos Tanácsa útján -- az Elnöki Tanácshoz,

b) helyi tanácstag választása esetén a helyi tanács végrehajtó bizottsága a fővárosi, illetőleg a megyei tanácshoz.

(2) Az időközi választás napját országgyűlési képviselőválasztás esetén az Elnöki Tanács, helyi tanácstag választása esetén a fővárosi, illetőleg a megyei tanács határozza meg.

(3) Időközi választást szükség szerint, évente általában egyszer kell tartani.

(4) Az országgyűlési képviselők és a helyi tanácstagok időközi választását ugyanazon a napon kell megtartani. Ebben az esetben a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottsága állapítja meg, hogy mely helyi választókerületekben kell időközi választást tartani.

72. § (1) Az időközi választást országgyűlési képviselő esetén az Elnöki Tanács, helyi tanácstag esetén a fővárosi, illetőleg a megyei tanács a választás napja előtt legalább negyvenöt nappal tűzi ki.

(2) Az időközi választás kitűzését követő tíz napon belül közzé kell tenni azoknak a választókerületeknek a területi beosztását, amelyekben választást tartanak.

73. § (1) A választók nyilvántartását legalább tizenöt nappal az időközi választás napja előtt három napra közszemlére kell tenni a tanács hivatali helyiségében.

(2) Az időközi választás napja előtt legalább tíz nappal jelenti be az országgyűlési választókerület jelöltjeit a Hazafias Népfront Országos Tanácsa az Országos Választási Elnökséghez, a helyi tanácsi választókerület jelöltjeit pedig a Hazafias Népfront helyi bizottsága a helyi választási elnökséghez.

(3) Az időközi választás napját, a szavazás kezdetének és befejezésének időpontját, a szavazóköri sorsszámát és területi beosztását, a szavazóhelyiségek megjelölését hirdetménnyel vagy egyéb módon, legkésőbb a választás napja előtt öt nappal kell közölni a választókkal. Ezzel egyidejűleg a lakosság tudomására kell hozni a jelöltek nevét és foglalkozását.

(4) Az időközi választás előkészítésével és lebonyolításával kapcsolatos – e fejezetben nem említett – határidőket a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottsága állapítja meg.

X. FEJEZET

A visszahívás

74. § (1) Az illetékes választási elnökség az érintett személyt és az érintett választópolgárokat tájékoztatja a visszahívási javaslatról és annak indokairól.

(2) Az Elnöki Tanács, illetőleg a helyi tanács a visszahívási javaslat alapján — a javaslatnak az érintett személlyel való közlését, illetőleg az érintett állampolgárok tájékoztatását követő harminc nap eltelte utáni időpontra — kitűzi a visszahívásról döntő szavazás napját.

75. § (1) A szavazást az illetékes választási elnökség szervezi meg, és az eredményéről jegyzőkönyvet készít, amelyet az Országgyűlésnek, illetőleg a helyi tanácsnak küld meg.

(2) A visszahíváshoz a választópolgárok több mint a felének a szavazásban való részvétele és az szükséges, hogy az érvényesen szavazóknak több mint a fele a visszahívás mellett döntsön.

XI. FEJEZET

A képviselő és a tanács tag jogi helyzete az igazgatási terület megváltozása esetén

76. § (1) Ha a helyi tanács működési területéhez tartozó valamelyik választókerület egész területét más helyi tanács működési területéhez csatolják, a választókerület tanács tagja annak a helyi tanácsnak lesz a tagja, amelyikhez a választókerületét átcsatolták.

(2) Ha a választókerületnek egy részét csatolják át más helyi tanács működési területéhez, az ezt elrendelő szerv dönt arról, hogy a választókerület tanács tagja az eredeti választókerület területének átcsatolt vagy át nem csatolt részében — mint önálló választókerületben — lesz-e helyi tanács tag.

(3) A területátcsatolást elrendelő szerv dönt arról, hogy az eredeti választókerület területének tanács tag nélkül maradó részén — mint új önálló választókerületben — választást kell-e tartani, vagy ezt a területet a szomszédos tanács tag választókerületéhez kell-e csatolni.

77. § (1) Ha a várost vagy községet más megyéhez csatolják, a városi, illetőleg községi tanács által választott megyei tanács tag annak a megyei tanácsnak lesz a tagja, amelyikhez a várost, illetőleg a községet átcsatolták. Ez megfelelően irányadó akkor is, ha az átcsatolás a főváros és a megye között történt.

(2) Ha több községi tanács együtt választott egy megyei tanács tagot, az egyik községnek más megyéhez való átcsatolása esetén az átcsatolást elrendelő szerv dönt arról, hogy a megválasztott tanács tag a továbbiakban melyik megyei tanácsnak lesz a tagja.

78. § (1) Ha területváltozás következtében új tanács alakul, vagy a tanács megszűnik, az Elnöki Tanács határoz arról, hogy az igazgatási egység területén helyi, illetőleg fővárosi vagy megyei tanácstagválasztást kell-e tartani, vagy pedig a tanács a (2) bekezdés alapján alakul-e meg.

(2) Ha az (1) bekezdés alapján nem kell választást tartani, a tanácstagok a megalakuló új tanácsnak, illetőleg annak a tanácsnak lesznek a tagjai, amelynek területéhez a választókerületüket, illetőleg a helyi tanács területét átcsatolták. A fővárosi és a megyei tanácstag megtartja a megbízatását.

(3) Ha új helyi tanács alakulása esetén nem kell tanácsválasztást tartani, az új tanács első ülését — a területváltozást követő tizenöt napon belül — a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottsága hívja össze.

(4) Az e § szerinti eljárással az igazgatási terület megváltozása által érintett tanácsok tagjainak száma — a következő általános választásig — az e törvényben meghatározott kerettől eltérhet.

79. § (1) Ha a tanácsi választókerületek területe módosul, az érintett országgyűlési választókerületek területe külön intézkedés nélkül megváltozik.

(2) Ha az országgyűlési választókerület területének jelentős részét átcsatolják, az Elnöki Tanács a 78. § szerint jár el.

XII. FEJEZET

A fővárosi és a megyei tanácstagok választása

80. § (1) A fővárosi tanácsba legfeljebb százötvenegy tanácstagot, a megyei tanácsba pedig — a lakosság és a helyi tanácsok számához igazodóan — legfeljebb százegy tanácstagot lehet választani.

(2) A fővárosi és a megyei tanácstagok számát — az (1) bekezdésben foglalt keretek között — az Elnöki Tanács állapítja meg. A helyi tanács a fővárosi, illetőleg a megyei tanács által megállapított számú fővárosi, megyei tanácstagot választ. Több községi tanács együtt is választhat egy megyei tanácstagot.

(3) A fővárosi és a megyei tanácstagokat a helyi tanácsok tagjainak megválasztását követő harminc napon belül, általában a helyi tanács alakuló ülésén kell megválasztani.

81. § (1) A jelöltre a Hazafias Népfront fővárosi, illetőleg megyei bizottsága tesz javaslatot, de saját tanácsának tagjai közül javaslatot tehet a helyi tanács bármely tagja is. A helyi tanácsok a fővárosi és a megyei tanácsba több jelöltet is állíthatnak, mint ahány tanácstagot választanak.

(2) Fővárosi, illetőleg megyei tanácsagjelölt az lesz, aki a jelölő tanácsülésen megjelent helyi tanácsstagok egyharmadának szavazatát megkapta, továbbá a Hazafias Népfront programját és a jelölést elfogadja.

(3) A jelölés nyílt szavazással történik.

82. § (1) Ha egy helyi tanács több megyei tanácstagot választ és a helyi tanácsstagok számának felénél több szavazatot több jelölt is kapott, mint ahány tanácstagot a helyi tanács megválaszthat, a fővárosi, illetőleg a megyei tanács tagjai azok lesznek, akik a legtöbb szavazatot kapták.

(2) Ha több községi tanács együtt választ egy megyei tanácstagot, minden községi tanácsnál külön szavaznak. A választás eredményét úgy kell megállapítani, hogy valamennyi szavazatot össze kell adni, és az egyes jelöltekre adott összes szavazat számát kell az érintett helyi tanácsstagok együttes számához viszonyítani.

83. § (1) A megválasztott fővárosi és megyei tanácstag részére a megbízólevelet a helyi tanács elnöke adja ki.

(2) A több községi tanács által együtt választott megyei tanácstag részére a megbízólevelet a tanácstag lakóhelye szerinti – ha pedig a tanácstag nem valamelyik említett községben lakik, a megyei választási elnökség által kijelölt – községi tanácselnök adja ki.

84. § (1) Ha a megválasztáshoz szükséges szavazatot nem kapta meg annyi jelölt, mint ahány fővárosi, illetőleg megyei tanácstagot kell választani, a hiányzó tanácstag megválasztására új szavazást kell elrendelni. Ilyenkor új jelölt is állítható. Az ismételt szavazást haladéktalanul, de legkésőbb az első választástól számított nyolc napon belül meg kell tartani.

(2) A fővárosi és a megyei tanácstag helyének megüresedése esetén az időközi választást a legközelebbi tanácsülésen, de legkésőbb a megüresedéstől számított hat hónapon belül e fejezetben foglalt szabályok megfelelő alkalmazásával kell megtartani.

85. § (1) A fővárosi és a megyei tanácstag visszahívására a fővárosi, illetőleg a megyei tanács végrehajtó bizottsága, a Hazafias Népfront fővárosi illetőleg megyei bizottsága vagy a tanácstagot megválasztó helyi tanács bármely tagja tehet javaslatot.

(2) A tanácstag visszahívásáról az öt megválasztó tanács – a választási szabályokat megfelelően alkalmazva – dönt.

Záró rendelkezések

86. § (1) Az Országgyűlés és a tanácsok megbízatása az országgyűlési képviselőknek, illetőleg a tanácsstagoknak a megválasztásától számított öt évre szól.

(2) Az Országgyűlés, illetőleg a tanácsok megbízatásának lejártától számított három hónapon belül választást kell tartani.

(3) Az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választását az Elnöki Tanács legalább kilencven nappal a választás napja előtt tűzi ki.

87. § (1) A tanács végrehajtó bizottsága gondoskodik arról, hogy a választás előkészítésében és lebonyolításában közreműködő dolgozók, továbbá a választáshoz szükséges helyiségek, felszerelések, nyomtatványok és szavazólapok a választási elnökségnek és a szavazatszedő bizottságnak a rendelkezésére álljanak.

(2) A választáshoz szükséges nyomtatványok mintáját és előállításuk módját az Országos Választási Elnökség szabályozza.

88. § (1) A választással, a választók nyilvántartásával és a választójogosultsággal kapcsolatos államigazgatási és bírósági eljárás illetékmentes.

(2) A választással összefüggő dologi és személyi kiadások az államot terhelik.

89. § (1) Ez a törvény az 1985. évi általános választás kitűzésének napján lép hatályba, végrehajtásáról az Elnöki Tanács, a Minisztertanács és az Országos Választási Elnökség gondoskodik.

(2) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:
az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról szóló 1966. évi III. törvény és a módosításáról szóló 1970. évi III. törvény,
az Alkotmány egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1975. évi I. törvény 2. §-ának első bekezdése,
az új (időközi) választásokról, valamint az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok jogi helyzetének igazgatási területváltozás esetén történő rendezéséről szóló 1967. évi 35. számú törvényerejű rendelet és a módosításáról szóló 1971. évi 26. számú törvényerejű rendelet,

az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok 1980. évi általános választásáról szóló 10/1980. (IV. 3.) MT számú rendelet.

Losonczi Pál s. k.,
a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke

Katona Imre s. k.,
a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára

Indokolás
az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok
választásáról szóló törvényjavaslathoz

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

1. Az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választási rendszere hazánkban a társadalmi, állami élet fejlődéséhez igazodóan, fokozatosan alakult ki. A választás elveit és alapvető szabályait az Alkotmány tartalmazza. Ezek az alkotmányos rendelkezések biztos alapot adnak a választójog részletes szabályozásához, amelyet jelenleg az — 1970-ben módosított — 1966. évi III. törvény foglal magában. Az új (időközi) választásokról, valamint az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok jogi helyzetének igazgatási területváltozás esetén történő rendezéséről tartalmaz fontos rendelkezéseket az — 1971-ben módosított — 1967. évi 35. számú törvényerejű rendelet.

Választási rendszerünk alkotmányos elvei és szabályai beváltak, jól szolgálják társadalmi céljainkat. Mégis vannak olyan tényezők, amelyek a továbblépést indokolják. Az elmúlt évtizedekben megerősödött a nemzeti egység, és a fejlett szocializmus építése egyre inkább igényli a szocialista demokratizmus továbbfejlesztését, a népképviselői testületek tevékenységének hatékonyabbá tételét. Ezek a követelmények múlhatatlanul szükségessé teszik választási rendszerünk továbbfejlesztését úgy, hogy bővüljön az állampolgári jogok gyakorlásának a lehetősége, erősödjék a népképviselői testületek társadalmi-politikai szerepe, egyszerűsödjék a választások előkészítése és lebonyolítása.

2. Az előző pontban vázolt célokat — a hatályos szabályozás bevált rendelkezéseit fenntartva — az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról szóló törvényjavaslat (röviden: Javaslat) elsősorban a következő új rendelkezésekkel kívánja elérni:

a) A Javaslatnak a hatályos szabályozáshoz képest legalapvetőbb új rendelkezése az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok kötelező többes jelölése. A többes jelölés lehetősége eddig is biztosított volt, de a gyakorlatban egyre kevesebb ilyen jelölésre került sor. Ezért – bár ez a szocialista demokrácia fejlődésének magasabb fokán feleslegessé válhat – jelenleg szükség van arra, hogy a jogszabály kötelező rendelkezése folytán valósuljon meg a többes jelölés. A jelölésnek ez a módszere egyrészt növeli a választások politikai jelentőségét, fokozza a választópolgárok aktivitását, másrészt a megválasztott országgyűlési képviselők, tanácsstagok munkáját felélénkítheti.

b) Számol a Javaslat azzal is, hogy a kötelező kettős, illetőleg többes jelölés bevezetésével sok választókerületben a meg nem választott jelölt is a szavazatok jelentős hányadát kaphatja meg. Ezért úgy rendelkezik, hogy az a jelölt, aki a választókerületében a megválasztott országgyűlési képviselő, illetve tanácsstag mellett megkapta az összes érvényes szavazatok legalább egynegyedét, pótképviselő, illetve póttanácsstag legyen. Ez a megoldás alkalmas arra is, hogy megelőzze a közvélemény kedvezőtlen értékitéletét azzal kapcsolatban, akit nem választottak meg.

c) Hatályos választási rendszerünk az egyéni választókerületi rendszeren alapszik. Ennek fenntartása a jövőben is szükséges. A választások tapasztalatai alapján azonban indokolt, hogy a legfelsőbb népképviselői, törvényhozó szervben feltétlenül jelen legyenek politikai és társadalmi életünk vezetői, a tudomány, a kultúra, az egyházak legismertebb személyiségei. Az ő tevékenységük, tisztségük hatóköre túlnő a helyi érdekek képviseletén. Indokolt tehát, hogy személyüket illetően az ország valamennyi állampolgára véleményyt nyilvánítson.

E szempontokat szem előtt tartva ezeti be a Javaslat – az egyéni választókerületi rendszert fenntartva – az országgyűlési képviselők választásánál az országos választási listát. Eszerint az országgyűlési képviselők mintegy tíz százalékát országos listán jelölik. A jelölés jogát a Hazafias Népfront Országos Tanácsa gyakorolja a népfrontmozgalomba tömörült politikai, társadalmi, érdekképviselői szervezetek közreműködésével.

d) A választójog a Magyar Népköztársaság minden nagykorú állampolgárát megilleti. Ezt az alkotmányos alapelvet a Javaslat fenntartja, sőt szűkíti azoknak a körét, akiket a törvény a választójogból – kivételesen – kizár. Ennek megfelelően a jövőben az elmebetegség esetén kívül csak a bíróság által kiszabott büntetéshez kapcsolódhat a választójogból való kizárás.

e) Korszerűbbé válnak a tanácsai választókerületekre vonatkozó rendelkezések is. A Javaslat jobban érvényre juttatja az arányos képviseletet a külön-

böző jellegű és lakosságú települések helyi tanácsai között, egyúttal kimondja — a tanácsi testületek hatékonyabb munkája érdekében — a tanácstagok számának mintegy egynegyedével való csökkentését.

f) Az eljárás egyszerűsítését szem előtt tartva módosítja a Javaslat a visszahívási eljárást. Kimondja, hogy a visszahívást — az indok megjelölésével — az érintett választópolgárok tíz százaléka is javasolhatja, és a visszahívásról a választópolgárok a választásra vonatkozó szabályok szerint, titkos szavazással döntenek. Ugyancsak az egyszerűsítést szolgálja az országgyűlési választókerületi bizottság megszüntetése, melynek feladatait a választókerület székhelye szerinti helyi választási elnökség látja el.

g) Nem tartalmaz rendelkezést a Javaslat a választáskor eddig elrendelt szesztilalomra nézve. Ez a rendelkezés idejét múlta, azok a kortesszokások, amelyek alkalmazását valaha indokolták, már nem élnek hazánkban.

3. Szerkezeti szempontból lényeges eltérés a hatályos választási törvényhez képest az, hogy a Javaslat két részre tagozódik. Az Első Rész az alapvető rendelkezéseket foglalja magában, a Második Rész pedig a választási eljárásról szól.

A Javaslat elfogadásával megvalósulhat az a cél is, hogy — az Alkotmányban foglalt rendelkezésektől eltekintve — a választójoggal kapcsolatos rendelkezéseket egyetlen jogszabály tartalmazza. Így hatályon kívül helyezhető a választással kapcsolatos valamennyi eddigi jogszabály.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

ELSŐ RÉSZ

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

I. FEJEZET

A választójog

Az 1–3. §-hoz

A Javaslat I. Fejezete az Alkotmány VIII. Fejezetének megfelelően rögzíti a választások alapelveit és a választójog legfontosabb szabályait.

Kimondja, hogy a választójog a Magyar Népköztársaság minden nagykorú állampolgárát megilleti. Ezután megvonja azoknak a körét, akik — kivételesen — nem rendelkeznek választójoggal. Jelentős változás, hogy a hatályos

szabályozáshoz képest ezek köre szűkebb. A Javaslat szerint a választójogból való kizárás lényegében csak az elmebetegséghez, illetőleg bírósági ítélethez fűződhet. A hatályos törvény módosítását egyrészt az indokolja, hogy az ártatlanság vélelmének a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényben szabályozott elve a választások során is érvényre jusson, másrészt az a garanciális szempont is indokoltá teszi, hogy a választójogtól mint alapvető állampolgári jogtól csakis a bíróság foszthassa meg az állampolgárt.

Továbbra sincs ok arra, hogy különbséget tegyünk az aktív és a passzív választójog feltételei között, vagyis hogy a választók és a megválaszthatók köre egymástól eltérjen. Ezért a Javaslat továbbra is azt a rendelkezést tartalmazza, hogy országgyűlési képviselővé és tanácstaggá mindenki megválasztható, akinek választójoga van (2. §).

II. FEJEZET

A választás

A választás

A 4–11. §-hoz

E Fejezet a választás legfontosabb szabályait tartalmazza. Megállapítja az országgyűlési képviselők és a tanácstagok megválasztásának módját, a választásra jogosult nyilvántartásbavételével kapcsolatos szabályokat és a jelölés rendszerét. E Fejezet rendelkezései meghatározzák a szavazás módját, továbbá a fővárosi és megyei tanácstagok megválasztásának legfontosabb szabályait.

1. Választási rendszerünk alapja a jövőben is az egyéni választókerületben történő választás. Emellett azonban a Javaslat egyik legfontosabb újítása az országos választási lista bevezetése. Eszerint az országgyűlési képviselők mintegy tíz százalékát [47. § (1) bek.] a Hazafias Népfront Országos Tanácsa a népfrontmozgalomba tömörült politikai, társadalmi, érdekképviselői szervezetek közreműködésével jelöli [9. § (2) bek.].

Az országos választási listán megválasztott képviselők ugyanolyan jogú tagjai lesznek az Országgyűlésnek, mint azok, akiket egyéni választókerületben választottak meg. Az országos választási listán megválasztottakkal a képviselők jelenlegi száma emelkedik, ezáltal lehetővé válik az egyéni országgyűlési választókerületek jelenlegi felépítésének fenntartása.

2. A Javaslat fontos rendelkezése a kötelező kettős, illetőleg többes jelölés bevezetése is [8. § (1) bek.]. Ennek indokait a Javaslat általános indokolása tartalmazza. Nem elégséges azonban a kettős jelölés lehetőségének megteremtése. Gondoskodni kell arról is, hogy a választópolgár tudja, kire szavaz, előre megismerhesse a jelölt személyét, életútját, a közügyekben való jártasságát, a párt politikája és a népfront programja alapján álló egyéni nézeteit, elgondolásait, terveit. Annak érdekében, hogy a jelöltek a választást megelőzően – egyenlő feltételek mellett – tevékenységüket és elképzeléseiket választóikkal megismertethessék, a Hazafias Népfront bizottságai gyűléseket szervezhetnek [9. § (3) bek.].

A hatályos törvény nem szabályozta kifejezetten azt, hogy kik vehetnek részt a jelölő gyűléseken. A Javaslat társadalmi vitája során sokan annak a véleményüknek adtak hangot, hogy a jelölő gyűléseken a választókerület lakosai vegyenek részt, a választókerületben levő munkahelyek dolgozói pedig küldötteikkel képviseltessék magukat [8. § (2) bek.].

3. A jelenlegi előírások szerint a jelöltre szavazni a szavazólapon a jelölt nevének meghagyásával, ellene szavazni pedig nevének áthúzásával lehet. A szavazás jelenlegi módját a Javaslat fenntartja [10. § (2) bek.].

4. A fővárosi és a megyei tanácstagok elsősorban az őket megválasztó tanácsokkal állnak kapcsolatban, tőlük kapják a megbízatásukat, és nekik számolnak be. Ezért írja elő a Javaslat [11. § (2) bek.], hogy a fővárosi és megyei tanácstagok legalább kétharmadának a helyi tanácstagok közül kell kikerülniük.

III. FEJEZET

Az országgyűlési képviselő és a tanácstag

A 12–15. §-hoz

A Javaslatnak ebbe a fejezetébe foglalt szabályokkal teljessé válnak ki a választójog anyagi szabályai. Ezek a szabályok állapítják meg a képviselői, illetőleg a tanácstagi mandátum elnyeréséhez, valamint a pótképviselővé, póttanácstaggá váláshoz szükséges szavazatok számát, a képviselő és a tanács-tag beszámolási kötelezettségét, a képviselői, tanácstagi, pótképviselői és póttanácstagi tisztség megszűnésének és a visszahívásnak az eseteit.

1. A Javaslat szerinti kötelező többes jelölés esetén indokolt a pótképviselő, illetőleg a póttanácstag intézményének bevezetése. A választók egyne-

gyedének az egyik jelöltre leadott szavazata ugyanis azt jelenti, hogy a választókerületben a jelölt iránt jelentős bizalom nyilvánul meg. Ennek törvényes elismerése a pótképviselői és póttanácsügyi megbízatás. Ez a megbízatás elősegítheti a többes jelölések vállalását is. Ugyanakkor a pótképviselő, illetőleg a póttanácsstag nem veheti át a képviselő, illetőleg a tanácsstag feladatait, a képviselői és a tanácsügyi munkát az arra megválasztottaknak kell teljes felelősséggel és önállósággal ellátniuk. Munkájukat és működésüket segíthetik ugyan a pótképviselők és póttanácsstagok, és aktívan részt vehetnek — remélhetőleg részt is vesznek — a helyi közéletben is, képviselői és tanácsügyi feladatot azonban csak akkor láthatnak el, ha valamilyen oknál fogva a képviselő és a tanácsstag megbízatása megszűnik. Emellett a pótképviselői, illetőleg a póttanácsügyi intézmény meghonosítása egyszerűsíti választási rendszerünket is azért, hogy jelentős mértékben csökkentheti az időközi választások számát [12. § (3) bek.].

2. A Javaslát lényegében fenntartja az országgyűlési képviselő és a tanácsstag megbízatása megszűnésének jelenlegi feltételeit, és ezzel megegyezően szabályozza — a visszahívás kivételével — a pótképviselői és a póttanácsügyi megbízatás megszűnését is (14. §).

3. A Javaslathoz az új szabálya, amely szerint a Hazafias Népfront szervein kívül a visszahívást maguk az érintett választópolgárok is kezdeményezhetik, a választási rendszer demokratizmusának továbbfejlesztését jelenti. A visszahívás a választásra vonatkozó szabályok szerint, titkos szavazással történik (15. §).

MÁSODIK RÉSZ

A VÁLASZTÁSI ELJÁRÁS

IV. FEJEZET

A választók nyilvántartása

A 16–20. §-hoz

1. A Javaslát a választók névjegyzéke helyett a választók nyilvántartásba vételét szabályozza (16. §). A nyilvántartásba való felvétel teremti meg a lehetőségét a választójog gyakorlásának. A nyilvántartásbavétel feltételei és

a nyilvántartásba való felvétellel kapcsolatos garanciális rendelkezések lényegében változatlanok. Ennek megfelelően fel kell venni a választók nyilvántartásába azokat a magyar állampolgárokat, akik legkésőbb a választás napján betöltik tizennyolcadik életévüket, vagy házasságkötésük folytán válnak nagykorúvá [16. § (2) bek.]. Ez a szabály ugyanakkor egyszerűsíti is az eljárást, mert a jövőben nem kell nyilvántartásba venni azokat, akik a választás évében a szavazás napját követően lesznek nagykorúak.

A választójoggal rendelkezők, illetőleg az azzal nem rendelkezők személyének pontos tisztázása érdekében a gyakorlatban mindenütt vezettek névsort azokról is, akiknek nincs választójoguk. A Javaslát ezt a gyakorlatot törvényesíti [16. § (3) bek.].

A választási eljárás egyszerűsítése érdekében a választók nyilvántartását egyébként a Javaslát úgy szabályozza, hogy az alkalmas legyen a választókerület, a szavazókör és a választópolgár azonosítására [16. § (4) bek.].

2. A hatályos törvénynek a választói névjegyzék közszemlére tételére és a választók értesítésére irányadó szabályai beváltak. Ezeket a Javaslát fenn tartja, ugyanakkor a felesleges párhuzamosságok elkerülése, továbbá a választópolgárok tájékozottságának növelése érdekében elrendeli, hogy a nyilvántartásba való felvételtől szóló értesítésnek tartalmaznia kell a választókerület, a szavazókör, a szavazóhelyiség adatait és a szavazás napját is (17. §).

3. Jelenleg a névjegyzékből történő kihagyás miatt a kihagyott személy élhet kifogással. A gyakorlatban előfordult, hogy távollevő választópolgár helyett a lakosság vagy társadalmi aktívák kérték a kihagyott személy névjegyzékbe történő felvételét. A gyakorlat tehát nem igazolta a jelenlegi rendelkezést, ezért a Javaslát azt nem is kívánja fenntartani [18. § (1) bek.].

További egyszerűsítés, hogy a Javaslát szerint a helyi tanács végrehajtó bizottságának lehetősége nyílik nemcsak a nyilvántartásba való felvételre, hanem a törlésre irányuló kifogás elbírálására is. A hatályos rendelkezés szerint ugyanis a felvétel miatti törlési kérelmeket a helyi tanács nem bírálhatta el, azokat a bírósághoz kellett áttennie. A Javaslátnak ez a rendelkezése nemcsak egyszerűsíti, de gyorsabbá is teszi az eljárást, és ugyanakkor a bíróságok munkaterhét is csökkenti, mivel csak a végrehajtó bizottság által alap talannak tartott kifogással kell foglalkozniuk [18. § (2) bek.].

Az eljárás egyszerűsítése körébe tartozik az is, hogy a Javaslát mellőzi a pótnévjegyzék intézményét, illetőleg nem alakít ki helyette pótnyilvántartást. Eddig ugyanis a választási szervek háromféle pótnévjegyzékkel is dolgoztak. A pótnévjegyzékeket minden alkalommal hitelesíteni kellett és aláírásokkal kellett ellátni. A Javaslát szerint a szükségessé váló módosításokat egyszerűen át kell vezetni a nyilvántartáson [19. § (1) bek.].

3. Előfordul, hogy a választás napján a választópolgárok egy része különböző okok miatt állandó lakóhelyétől távol van, vagy a választók nyilvántartásába történt felvételét követően állandó lakóhelyét megváltoztatja. Mindkét esetben igazolást fog kapni arról, hogy a választók névjegyzékében az állandó lakóhelyén, illetőleg korábbi állandó lakóhelyén szerepel. Ez az igazolás teszi számára lehetővé, hogy ideiglenes tartózkodási helyén vagy az új állandó lakóhelyén szavazhasson. A választás közvetlenségét azonban az szolgálja, hogy az egyéni választókerületekben azok döntsenek az országgyűlési képviselő és a helyi tanács tag személyéről, akik helyben laknak. Ezért a szavazás napján az állandó lakóhelyüktől ideiglenesen távol tartózkodók számára a Javaslat csak az országgyűlési képviselők országos listájára való szavazást teszi lehetővé (20. §).

V. FEJEZET

A választókerületek és a szavazókörök

A 21 -24. §-hoz

1. A Javaslat az országgyűlési egyéni választókerületek kialakítására irányadó jelenlegi szabályokat alapjában változtatlanul hagyja. Célul tűzi ki azonban, hogy a különböző jellegű és nagyságú települések helyi tanácsai között az arányosság az eddiginél jobban érvényesüljön, és ezáltal is elősegítse, hogy munkaképesebb tanács testületek jöjjenek létre. Ezt úgy kívánja elérni, hogy mintegy egynegyedével csökkentse a helyi tanács tagok számát.

A tanácsi választókerületek közötti arányosság elősegítése érdekében a Javaslat jobban differenciál a települések között. Evégett eltér a választókerületek kialakításának jelenlegi rendszerétől. Nem azt határozza meg ugyanis, hogy hány lakosonként kell a választókerületeket kialakítani, hanem a települések népességszámához kapcsolódóan meghatározza a kialakítható választókerületek legmagasabb számát. Ezáltal jobb lehetőség nyílik a településekhez igazodó képviselő kialakítására (21–22. §).

A Javaslat [22. § (1) bek.] azt is meghatározza, hogy a községi közös tanácshoz tartozó társközségek lakói a közös tanácsba hány tanács tagot választanak. Az ugyanabban a nem székhely társközségben megválasztott tanács tagok viszont nemcsak a községi közös tanácsnak, hanem egyúttal a megfelelő nem székhely társközség sajátos tanácsi testületének, az előljáró ságnak is tagjai lesznek [4. § (2) bek.].

2. A Javaslat szerint a választási szervekre vonatkozó szabályok egyetlen fejezetbe (VI. fejezet) kerülnek, ezáltal a szavazókörökkel kapcsolatos szabályok elválnak a szavazatszedő bizottságokra vonatkozó rendelkezésektől. Így az összefüggésekre figyelemmel a szavazókörök szabályozása a választókerületekkel egy fejezetben történik.

A Javaslat a szavazókörökre ma irányadó szabályozást kisebb mértékben változtatja meg. A jelenlegi szabályozás szerint a szavazóköröket a választás napja előtt legalább negyven nappal kell létrehozni. A Javaslat a választás kitűzésének napjától számítja a szavazókörök kialakításának határidejét. Így ez összhangba kerül az országgyűlési és a tanácsi választókerületek területi beosztásának közzétételéről szóló rendelkezéssel. Ez a megoldás azt is biztosítja, hogy a választók nyilvántartásbavételéről szóló értesítés már a szavazókör számát és megjelölését is tartalmazhassa.

A gyakorlatban különösen a nagyobb városokban és fővárosi kerületekben gondot okozott, hogy a jelenlegi szabályozás szerint egyes szavazókörökre 700-nál több választó jutott. A Javaslat a gyakorlati kívánalmaknak megfelelően az egy szavazókörre jutó választópolgárok számát keretszerűen, 600–1000 főben állapítja meg (24. §)

VI. FEJEZET

A választási szervek

A 25–36. §-hoz

Választójogunk demokratizmusának fontos biztositéka, hogy a választás megszervezése, előkészítése, ellenőrzése és eredményének megállapítása a társadalom közreműködésével, a Hazafias Népfront kezdeményező szerepének, felelősségvállalásának érvényesülésével történik. A Javaslat megerősíti ezt a társadalmi közreműködést. Ugyanakkor megszünteti a szükségtelenné vált országgyűlési választókerületi bizottságokat. Teendőiket az országgyűlési választókerület székhelyén működő helyi választási elnökségek látják el az egyéb feladataik mellett (35. §).

A választási szervekben sok ezer társadalmi munkatárs működik közre. Erre is figyelemmel van a Javaslat, amikor a hatályos törvény több fejezetében szétszórtnak található szabályokat egyetlen fejezetbe tömöríti. Ezzel a megoldással a nagyszámú társadalmi közreműködő és a választópolgárok

számára is áttekinthetővé teszi a választási szervek útján való közreműködését és mindazokat a jogköröket, amelyek ehhez kapcsolódnak.

Valamennyi választási szervet öt évre hozzák létre. A hatályos szabályozástól eltérően tehát a szavazatszedő bizottság megbízatása is ennyi időre fog szólni. Ezáltal a bizottságok tagjai már a választás előkészületeinél, később pedig az esetleges időközi választásoknál is közreműködhetnek a választás lebonyolításában [25. § (2) bek.].

VII. FEJEZET

A jelölés

A 37—48. §-hoz

Az országgyűlési képviselők és a helyi tanácstagok jelölésének alapvető szabályait a Javaslat II. fejezete tartalmazza (8—9. §). A VII. Fejezet a jelölési eljárás részletes szabályait foglalja magában. A Javaslat fenntartja a jelölési eljárás jelenlegi, jól bevált szabályait, így a jelölő gyűlések szervezésének a helyét, a javaslattétel és a szavazás módját, a jegyzőkönyv készítésének kötelezettségét, a jelöltek bejelentését és elfogadását az illetékes választási elnökség részéről. Ugyancsak a hatályos rendelkezéseknek megfelelően írja elő a Javaslat a jelöltek nevének és foglalkozásának közzétételét.

A jelöléseknek a kötelező többes jelölések miatt megnövekedett jelentősége, a Hazafias Népfront szerepének fokozása, a jelölések demokratizmusának kiterjesztése azonban néhány új, illetőleg módosított eljárási szabály alkotását indokolja. Ezek a következők:

1. Az országgyűlési képviselők esetében a legalább két jelölt indulása — a választók nagy száma miatt — választókerületenként legalább két jelölő gyűlés kötelező tartásának előírását teszi szükségessé. Tekintettel arra, hogy a két, illetőleg a több jelölő gyűlés így általánossá válik, szabályozni kell a jelölő gyűlések egymáshoz való viszonyát. A Javaslat ezért előírja, hogy a korábbi jelölő gyűlésen elhangzott valamennyi javaslatot — ha a javasolt személy ott szavazatot kapott — a későbbi jelölő gyűlésen is szavazásra kell bocsátani. A jelölő gyűlések credményessége érdekében kimondja továbbá, hogy a már megtartott jelölő gyűlést nem kell újból összehívni, ha a későbbi jelölő gyűlésen újabb jelöltet fogadtak el (38. §).

2. A helyi tanácsstagok jelölésénél új szabály, hogy lehetővé válik a választókerületek jelöltjeinek összevont jelölő gyűlésen történő jelölése azokban a községekben, ahol a lakosság száma nem haladja meg az ötszázat. A viszonylag kisszámú választóra tekintettel ez egyszerűbb eljárás [39. § (2) bek.].

3. A jelölések demokratizmusát, tisztaságát kívánja erősíteni a Javaslattal azzal, hogy előírja: a jelöltekre tett javaslatokat elhangzásuk sorrendjében, egyenként kell szavazásra bocsátani (40. §).

4. Ugyancsak a jelölési eljárás demokratizmusát és nyíltságát növeli az a szabály, amely szerint a jelölő gyűlés lefolytatásával kapcsolatban bármely választópolgár kifogást emelhet. Ilyen előírást a hatályos törvény nem tartalmaz. Minthogy a választási és ezen belül a jelölési eljárás meghatározott időhöz kötött, a Javaslattal a kifogás benyújtására háromnapos határidőt és haladéktalan végleges döntést ír elő. A kifogást társadalmi szerv: helyi tanács-tag esetében a helyi választási elnökség, országgyűlési képviselőknél pedig a választókerület székhelyén működő helyi választási elnökség bírálja el (42. §).

5. A szocialista nemzeti egység kifejezését tükrözi az a rendelkezés, amely szerint az országgyűlési képviselőjelölteknek és a tanácstagjelölteknek – a jelölés elfogadása mellett – arról is nyilatkoznuk kell, hogy a Hazafias Népfront programját magukénak vallják [43. § (3) bek., 45. § (2) bek.].

6. A képviselőjelölteket, illetőleg a tanácstagjelölteket – ha a jelölés megfelel a törvényes követelményeknek – az Országos Választási Elnökség, illetőleg a helyi választási elnökség fogadja el. A gyakorlatban előfordulhat, hogy valamely választókerületben nincsen két elfogadott jelölt. A Javaslattal ezért előírja, hogy ilyen esetben hét napon belül új jelölő gyűlést kell tartani [44. § (2) bek., 46. § (3) bek.].

7. E fejezet a továbbiakban az országos választási listára mint választási rendszerünk új intézményére történő jelölés részletes szabályait tartalmazza. Az országos választási listára kerülő jelöltek számát a Javaslattal az országgyűlési képviselők mintegy tíz százalékában állapítja meg. Ennek figyelembevételével a jelöltek konkrét számát az általános választás kitűzése alkalmával az Elnöki Tanács határozza meg [5. § (2) bek.].

A Javaslattal szerint az országos választási listára történő jelölés jogát a Hazafias Népfront Országos Tanácsa gyakorolja [9. § (2) bek.]. A Hazafias Népfront Országos Tanácsa az országos választási listán annyi jelöltet állít, ahány képviselőt meg lehet választani [47. § (2) bek.].

Az országos választási listán szereplő képviselőjelöltek névjegyzékét a Hazafias Népfront Országos Tanácsa az Országos Választási Elnökséghez

nyújtja be a jelölés benyújtására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával. Az elfogadott jelöltek névsorát az Országos Választási Elnökség megküldi a Hazafias Népfront Országos Tanácsának, és a választás napja előtt legalább 10 nappal közzéteszi. Ez az eljárás azonos az egyéni választókerületek jelöltjeinek a bejelentésével és elfogadásával kapcsolatos eljárással, indokolt azonban, hogy az országos választási lista jellegére tekintettel az azon szereplő képviselőjelöltekét ne a fővárosi, megyei választási elnökség, hanem az Országos Választási Elnökség tegye közzé (48. §).

VIII. FEJEZET

A szavazás és a választás eredményének megállapítása

A 49–67. §-hoz

Ez a fejezet a szavazásra vonatkozó részletes rendelkezéseket és a választási eredmény megállapításának szabályait foglalja magában.

A Javaslát fenntartja a szavazás zavartalan lebonyolítását és az eredmény hiteles megállapítását szolgáló, jól bevált szabályokat. A jelenlegi rendelkezések megfelelően tartalmazza a választási hirdetmény közzétételének kötelezettségét, a szavazás időtartamáról szóló előírásokat, a szavazás lebonyolításának részletes szabályait. Továbbra is fennáll annak a lehetősége, hogy a választópolgárok kifogást emeljenek a szavazatszedő bizottság intézkedése, illetőleg a szavazás eredményének megállapításával kapcsolatos határozata ellen. Változatlanok a szavazatok összeszámlálásának módjára, a jegyzőkönyvek készítésére, továbbítására és összesítésére vonatkozó fő szabályok.

A Javaslát a gyakorlati tapasztalatok alapján és a választási rendszerben javasolt változásokra is tekintettel néhány új, egyszerűsítést jelentő rendelkezést is előír.

1. A jelenlegi rendelkezések szerint a választás napját megelőző nap 12 órájától a választást követő nap 12 órájáig tilos a szeszes ital forgalomba hozatala. Ez az intézkedés túlhaladottá vált, fenntartása a továbbiakban nem indokolt.

2. A jelenlegi szabályok szerint a szavazatszedő bizottságnak legalább két tagja a lakásukon fekvő betegeket – szavazásuk elősegítése céljából – szavazó urnával felkeresheti. A Javaslát e szabályt úgy módosítja, hogy az egészségi

állapota vagy idős kora miatt mozgásában gátolt személyt kérésére szavazásának lehetővé tétele végett keresi fel a szavazatszedő bizottságnak legalább két tagja [50. § (1) bek.].

3. A választás napja munkaszüneti nap. Ezért a választópolgárok egy része nem tartózkodik az állandó lakóhelyén. Az ilyen választó – megfelelő igazolással – a tartózkodási helyén szavazhat az országos listára [20. § (3) bek.]. Ezt teszi lehetővé a Javaslat annak a kimondásával, hogy a fővárosi kerületekben, a városokban, valamint az üdülőhelynek minősített és a turistaforgalmú községekben a helyi választási elnökség kijelöl egy szavazókört, ahol a szavazás akkor is 18 óráig tart, ha a választók nyilvántartásába felvett valamennyi választópolgár már szavazott [50. § (5) bek.].

4. A Javaslat szabályozza a szavazás érvénytelenségét. Így érvénytelen az a szavazat, amelyet nem a hivatalos szavazólapon adtak le, vagy amelyből nem állapítható meg, hogy a szavazó kire szavazott. Az országgyűlési és a tanácsi választókerületben az a szavazat is érvénytelen, amelyen a választópolgár egynél több jelölt nevét hagyta meg [55. § (1) üs (2) bek.].

IX. FEJEZET

A pótválasztás és az időközi választás

A 68–73. §-hoz

A hatályos törvény jelenleg is egyetlen fejezetbe foglalja a pótválasztás és az időközi választás szabályait. Az időközi választásokról ugyanakkor az 1967. évi 35. sz. törvényerejű rendelet is rendelkezik. A két jogszabály több azonos rendelkezést tartalmaz. A választójog egységessége és a párhuzamos szabályozás elkerülése érdekében indokolt, hogy maga a választási törvény és ne külön jogszabály tartalmazza az időközi választás valamennyi szabályát. Ugyanakkor a Javaslat rendelkezései lényegében azonosak a korábbi szabályokkal. Eltérés viszont, hogy a pótválasztáson az lesz a megválasztott képviselő, illetőleg tanácstag, aki a legtöbb szavazatot kapta [69. § (3) bek.]. Célszerűségi szempontokat figyelembe véve intézkedik a Javaslat arról is, hogy az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok időközi választását ugyanazon a napon tartsák meg [71. § (4) bek.].

X. FEJEZET

A visszahívás

A 74–75. §-hoz

A hatályos törvény a visszahívásról „Az országgyűlési képviselő és a tanács tag megbízatásának megszűnése” című fejezetében szól. A Javaslat abból indul ki, hogy a visszahívás választási rendszerünk jelentős intézménye, amely kifejezi, hogy a választópolgárok megbízottjaikat nemcsak jelölik és megválasztják, hanem indokolt esetben a megbízatást meg is vonhatják tőlük. Ezért a visszahívási eljárást önálló fejezetben indokolt rendezni.

A Javaslat e fejezetben a visszahívás eljárási szabályait korszerűsíti, összhangban azokkal az általános rendelkezésekkel, amelyeket a visszahívással kapcsolatban a III. Fejezet tartalmaz. A visszahívási javaslat alapján országgyűlési képviselő esetén az Elnöki Tanács, helyi tanács tag esetén a helyi tanács tűzi ki a visszahívásról döntő szavazás napját. Az illetékes választási elnökség az érintett személyt és az érintett választópolgárokat tájékoztatja a visszahívási javaslat indokairól (74. §). A visszahíváshoz – a választásoknál irányadó rendelkezésekhez hasonlóan – a választópolgárok több mint a felének a szavazásban való részvétele, valamint az szükséges, hogy az érvényesen szavazóknak több mint a fele a visszahívás mellett döntsön (75. §).

XI. FEJEZET

A képviselő és a tanács tag jogi helyzete az igazgatási terület megváltozása esetén

A 76–79. §-hoz

A jelenlegi választási törvény nem rendelkezik arról, miként alakuljon a képviselők és a tanács tagok jogi helyzete az igazgatási terület megváltozása esetén. Ez a változás ugyanis választási következményekkel is járhat, amelyeknek a választási törvényben való szabályozása indokolt.

A Javaslat lényegében az 1967. évi 35. számú törvényerejű rendeletnek – 1971-ben módosított – 13–17. §-át veszi át. Abból indul tehát ki, hogy a területváltozás lehetőleg ne érintse az adott területen megválasztott képviselőket.

selő és tanácstag megbízatását; választást csak akkor tartsanak, ha ezt a területácsatolást elrendelő szerv, illetőleg az Elnöki Tanács elrendeli. Mindez lehetővé teszi az említett jogszabály hatályon kívül helyezését és a választásra vonatkozó valamennyi rendelkezésnek egy törvénybe foglalását.

XII. FEJEZET

A fővárosi és a megyei tanácstagok választása

A 80–85. §-hoz

A Javaslát a fővárosi és a megyei tanácstagok választásának a sajátos eljárási szabályait nem a választási eljárás egyes mozzanatainál, hanem különálló fejezetben, együttesen határozza meg. Ennek indoka az, hogy e tanácstagok választása jelentősen eltér a helyi tanácstagok választásától, mert a választópolgárok nem közvetlenül, hanem az általuk választott helyi tanácsok útján bízzák meg őket tisztségükkel.

A Javaslát fenntartja a hatályos törvény bevált szabályait. Meghatározott keretek között a fővárosi, megyei tanácstagok számát az Elnöki Tanács állapítja meg. Az egyes helyi tanácsok által választható fővárosi, megyei tanács-tagok számát pedig a fővárosi, illetőleg a megyei tanács állapítja meg.

A választást az általános választásokat követő harminc napon belül kell megtartani. A jelöltekre a Hazafias Népfront fővárosi, megyei bizottsága és a helyi tanács bármely tagja tehet javaslatot. A Javaslát változatlanul hagyja azt a rendelkezést is, amely szerint több jelölt is állítható, mint ahány tanács-tagot választanak. Több jelölt kötelező állításának az előírása viszont a helyi tanács által történő választás esetén formális lenne. A Javaslát az ismételt szavazás és az időközi választás esetében, továbbá a fővárosi és a megyei tanács-tagok visszahívásánál a jelenlegi szabályokat veszi át. Az országgyűlési képviselők és a helyi tanács-tagok jelöléséhez hasonlóan itt is feltétel a Hazafias Népfront programjának és a jelölésnek az elfogadása [81. § (2) bek.].

A Javaslát a jelenlegi szabályoktól csak kisebb mértékben tér el. Így pl. kimondja, hogy ha a helyi tanács-tagok számának felénél több szavazatot több jelölt is kapott, mint ahány tanács-tagot a helyi tanács megválaszthat, a fővárosi, illetőleg a megyei tanács tagjai azok lesznek, akik a legtöbb szavazatot kapták [82. § (1) bek.].

Egyszerűsítést jelent, hogy a megválasztott fővárosi, megyei tanács tagok részére a megbízólevelet nem a helyi tanács végrehajtó bizottsága, hanem a helyi tanács elnöke adja ki (83. §).

XIII. FEJEZET

Záró rendelkezések

A 86–89. §-hoz

A Javaslat XIII. fejezete a választással összefüggő egyéb rendelkezéseket tartalmazza.

Az Alkotmánnyal összhangban az Országgyűlés és a tanácsok megbízatásának időtartamát öt évben állapítja meg. Kimondja, hogy a megbízatás lejártától számított három hónapon belül kell megtartani a választást, amelyet az Elnöki Tanács legalább kilencven nappal a választás napja előtt tűz ki (86. §).

Rendelkezik a Javaslat a választás személyi és dologi feltételeinek a biztosításáról; erről a tanács végrehajtó bizottsága koteles gondoskodni. A választáshoz szükséges nyomtatványok mintájának és előállításuk módjának a szabályozását társadalmi szervre az Országos Választási Elnökségre bízva eltérően a hatályos rendelkezéstől, amely azt a Minisztertanács feladatává teszi (87. §).

Kimondja a Javaslat azt is, hogy a választással kapcsolatos bírósági és államigazgatási eljárás illetékmentes, a választással összefüggő dologi és személyi kiadások az államot terhelik (88. §).

A Javaslat a törvény hatálybalépésének időpontját az 1985. évi általános választások kitűzésének napjában jelöli meg. A hatálybalépés időpontjaként azért nem a kihirdetés napját határozza meg, mert a jelenlegi rendelkezésektől eltérő, számos új szabály csak a következő általános választásokkal kapcsolatban kerülhet először alkalmazásra. Tekintettel arra, hogy a törvény végrehajtásában az Elnöki Tanácsnak is jelentős szerepe van, a végrehajtásról történő gondoskodásnál nemcsak a Minisztertanácsot, hanem az Elnöki Tanácsot is megjelöli.

Végül a Javaslat hatályon kívül helyezi az országgyűlési képviselők és a tanács tagok választásáról szóló korábbi jogszabályokat (89. §).